

Departementaal-vertrouwelijk

Duiding Maatschappelijke impact COVID-19 (nr. 13)

Kerneenheid
Analyse

Maandag 1 december 2020 - geactualiseerd tot 10.30 uur

Duiding

- Het ongenoegen over de voortdurende horecasluiting kan het draagvlak voor de coronamaatregelen in het algemeen negatief beïnvloeden. Het contrast tussen gesloten horeca en de drukte in onder meer winkels roept vragen op. Dit wordt versterkt door de zichtbare gevolgen van vrijblijvende regels voor de openbare ruimte als overvolle winkelstraten, gevoelens van onrechtvaardigheid en oplopende onvrede. Helderheid, eenduidigheid en perspectieven kunnen het draagvlak helpen behouden.
- Naleving van de maatregelen tijdens de kerstdagen en jaarwisseling wordt een uitdaging. Veel mensen lijken van plan om familie op te zoeken of vuurwerk af te steken. Het handhaven van het verbod kan leiden tot aanvaringen tussen politie en/of boa's en burgers.
- De mogelijke onrust eind december vanuit voornamelijk jongeren is niet onlogisch: de al geruime tijd geldende beperkingen stroken niet altijd met het gevoel van onveiligheid: scholen zijn open, weinig mensen in de omgeving sterven aan COVID-19, maar de bewegingsvrijheid is drastisch beperkt. Onrust komt dus niet voort uit anti-overheidsgevoelens. Er is vooral behoefte aan een uitlaatklep.
- Het animo voor de voortdurende demonstraties of acties tegen coronamaatregelen blijft beperkt. Lokale protesten brengen vaak hooguit enkele tientallen personen op de been. Ongeregeldheden of radicale acties als in eerdere maanden zijn echter niet uit te sluiten, zeker niet jegens (onderdelen) van het vaccinatieproces. Dergelijke acties kunnen variëren van vergaande uitingen van onvrede tot verstoring van het proces middels intimidatie of sabotage. De acties tegen de mondkapjesplicht lijken wel iets georganiseerder te worden en nemen mogelijk wat toe, maar blijven beperkt in omvang en ernst.
- De openbaarmaking van persoonsgegevens van politici en leden van het OMT en Red Team door de Buitenparlementaire Onderzoekscommissie (BPOC), die onderzoek doet naar de coronamaatregelen, is evenals de concrete bedreiging van OMT-leden zorgelijk en kan de besluitvorming beïnvloeden.

Situatiebeeld

Draagvlak voor de maatregelen

- Het draagvlak voor veel van de maatregelen blijft volgens RIVM-onderzoek hoog, met name rondom hygiëne- en quarantainemaatregelen, en maatregelen met betrekking tot het verminderen van contacten.
- Hoewel het vertrouwen in 'de politiek' aan het begin van de coronacrisis sterk steeg is dit inmiddels weer een stuk lager, meldt het SCP. De overheid wordt door een deel van de burgers verantwoordelijk gehouden voor de omvang van de crisis – het beeld beklifd dat die zich beter had moeten voorbereiden.
- Deskundigen uitten zorgen over de organisatie van het vaccinatieproces. Minister De Jonge heeft Kamerleden en journalisten nog niet gerust kunnen stellen. Dat het VK al begint met vaccineren, helpt de minister en het RIVM niet. Het niet kunnen nakomen van toezeggingen rondom vaccinatie kan draagvlak schaden.
- Ergernis over regels, adviezen en wetgeving kan eind december tot problemen leiden. Hoogleraar psychologie Paul van Lange: "Zeker in hun vrije tijd gaan mensen zich door onvrede minder aan de regels houden. Ik verwacht in de kerstvakantie dat er zeker groepen - mensen doen dat zelden alleen - de regels gaan overtreden." Psychiater [redacted] ziet het somber in. "Ik denk dat het heel moeilijk is om de onvrede nog het hoofd te bieden. Na maanden gezwabber geloven mensen het gewoon niet meer". Ook de politie vreest dat de jaarwisseling door dergelijke ergernis en verving onrustiger wordt dan gebruikelijk. Het vuurwerkverbod draagt volgens de politie niet bij aan zulke algemene onvrede.
- Het ongenoegen over de voortdurende horecasluiting kan negatief afstralen op het draagvlak voor het geheel aan maatregelen. Online wordt het beleid als willekeurig beschouwd en oneerlijk ervaren, en wordt gewezen op het contrast tussen gesloten horeca en drukte in winkelstraten, tuincentra, doe-het-zelfzaken of pretparken.
- Vaccins worden voortdurend in diskrediet gebracht door tegenstanders. Tegenstanders van de coronavaccins roepen online op om de vaccins niet te gebruiken. Daarbij wordt onder meer op zogenaamde ernstige bijwerkingen van de vaccins gewezen, zoals dat het tot onvruchtbaarheid leidt bij vrouwen. Het gaat bij deze tegenstanders niet zelden ook om tegenstanders van de coronamaatregelen in algemene zin.
- Op 2 december is de rechtszaak tegen de Staat over veiligheid in het onderwijs begonnen. Stichting *Protect Everybody* heeft de Staat gedagvaard om het onderwijs veiliger te maken voor leerlingen, leerkrachten en

5.1.2e

ouders, om betere informatie te verschaffen over de besmettelijkheid van kinderen en om ouders de vrije keuze te geven kinderen thuis te houden bij een hoge viruscirculatie.

- Onder meer vakbonden berichten dat nog altijd meldingen binnenkomen over werkgevers die RIVM-richtlijnen niet in acht nemen. Werknemers worden op kantoor verwacht terwijl dat niet noodzakelijk is of op het werk terwijl ze vanwege klachten eigenlijk thuis zouden moeten blijven.

Maatschappelijk ongenoegen

- Het is onduidelijk of het voornemen van café- en restauranteigenaren om vanaf 17 januari de deuren te openen van de baan is, maar lang niet alle horeca-eigenaren staan er achter. Over het algemeen zien horecaondernemers de nieuwe financiële overheidsregeling als een goed initiatief. Leden van Horeca Alliantie protesteren maandag 7 december echter in Den Haag, omdat zij de geboden compensatie te laag vinden. Anderen laten op dezelfde dag hun ongenoegen blijken onder de noemer "De Horeca Ontsteekt Licht in de Duisternis": om zeven uur worden in cafés en restaurants de lichten ontstoken. Sommige horecaondernemers vinden dat belangenorganisaties zich te slap opstellen en vragen om steviger geluid tegen de maatregelen.
- Ongenoegen over mondkapjesplicht houdt aan. Op sociale media roepen tegenstanders van de plicht mensen op om zich er niet aan te houden. De gezamenlijke Telegramgroep (420 leden) van actiegroepen 'Dutch Survivors' en 'Mondkapjesverzet' kondigt een demonstratie aan waarbij men op dinsdag 8 december om 14:00 uur verschillende winkels wil bezoeken zonder mondkapje. Doel is om boetes uit te lokken en zodra politie of boa's arriveren de (verbale) confrontatie te filmen. Deze vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid wordt al langer gepropageerd op online kanalen. Een van de aanleidingen van deze acties is dat winkels volgens de tegenstanders juridisch gezien niet als openbare ruimte zouden gelden en dat de mondkapjesplicht om die reden niet geldig zou zijn in winkels. Afgelopen weekend zijn in Nunspeet al enkele personen, inclusief minderjarige jongeren, geboeid afgevoerd vanwege het niet houden aan de mondkapjesplicht. Beelden worden online gedeeld door tegenstanders van de maatregelen, die het framen als schandalige actie van de politie die op hardhandige wijze kinderen arresteert. De mededeling dat er een groep van 25 personen naar Nunspeet zou gaan om alle supermarkten zonder mondkapje af te gaan werd eerder gedeeld in een Telegramkanaal, gelieerd aan QAnon.
- De al langer bestaande groep 'Onrecht TV' heeft een Facebookpagina aangemaakt die als meldpunt fungeert van winkels die mensen weigeren als zij geen mondkapje dragen. Winkels op deze lijst worden gedeeld, waarna men protest kan aantekenen door een slechte beoordeling of recensie te schrijven.
- Weinig verrassingen vanuit de hoek van virusontkenners en complotdenkers: zij blijven bekende narratieven over vaccinaties en de elite onophoudelijk herhalen en om actie roepen.
- In verschillende kanalen van tegenstanders van het coronabeleid, zoals in de genoemde Telegramgroep 'Dutch Survivors'/'Mondkapjesverzet', wordt opgeroepen op vrijdag 18 december en zaterdag 19 december om 17:00 uur samen te komen op het Plein in Den Haag. Er zou volgens de aankondiging dan een Kerstdiner georganiseerd worden door Sociëteit De Witte voor haar leden (inclusief introducés). De actievoerders suggereren dat het hier om een Kerstdiner van de Tweede Kamer gaat. Zij vinden dat de Tweede Kamer hiermee regels aan anderen oplegt, maar zelf niet naleeft. De actievoerders willen zich daarom aansluiten bij het Kerstdiner. Gesuggereerd wordt dat Belgische actievoerders zich ook bij de actie zullen aansluiten.

Maatschappelijke ontwrichting

- OMT-leden worden bedreigd vanwege hun werk en openlijke stellingname. Met name bij OMT-leden thuisbezorgde brieven met intimiderende teksten zorgen voor onbehagen bij leden van het adviesteam. Sommige leden van het adviesteam overwegen of zij moeten stoppen met het geven van interviews of met deelname aan praatprogramma's. Steeds meer OMT-adviseurs worden beveiligd. Het is onduidelijk of de berichtgeving aan nieuwe bedreigingen raakt.
- Op sociale media zijn overwegend afkeurende reacties deze bedreigingen. Sommigen tonen wel begrip omdat OMT-leden in hun ogen (mede-)verantwoordelijk zijn voor het manipuleren van de bevolking en het ontnemen van hun vrijheid, gezondheid, werk, geld, plezier etc.
- De Buitenparlementaire Onderzoekscommissie (BPOC) die de Staat daagt wegens het coronabeleid geweigerde uitnodigingen integraal online. De BPOC doet onderzoek naar de coronamaatregelen en wil een eindrapport met bevindingen en conclusies aanbieden aan de Tweede Kamer [zie SenD 11, 23 november 2020]. De BPOC plaatst geweigerde uitnodigingen van politici en leden van het OMT en Red Team integraal op haar website, inclusief de naam en functie van deze personen (of personen die namens hen hebben gereageerd), de woordelijke reactie (e-mail) die zij hebben gestuurd en eventueel de reactie daar weer op van de BPOC zelf.
- Afgelopen werkweek vond er een DDoS-aanval plaats op de RIVM-website, waar gegevens over Covid-19 worden gepubliceerd. De aanval had impact op de beschikbaarheid van de website en was afkomstig van meerdere IP-adressen, ook vanaf buitenlandse. Het tijdelijk blokkeren van deze buitenlandse IP-adressen heeft bijgedragen aan het afslaan van de aanval. In het weekend vond een nieuwe vergelijkbare aanval plaats, zonder effect op de beschikbaarheid de website. Het RIVM heeft, los van de dagelijkse stroom aan beledigingen, geen dreigmail ontvangen naar aanleiding van de aanval.